

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

דעהו

העאת
אלקין אביך
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון ק"ג - פרשת חיי שרה - שנת תשפ"ג

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

**משפטי ה' אמת
צדקו יחדיו:
ווען א' מדה רעה'
ווערט דורכזיכטיג
- ווערט עס ממילא
אפגעפרעגט**

עמוד ה'

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק ל"ו
שיעור ס"ו - ב' (פרשת ויקהל תש"ס)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

**הורני ה'
דרך חקיך:
השגה בחוקי
התורה -
ע"י דביקות
בחיים נצחיים**

א. מרבה תורה מרבה חיים: תורה וחיים אמיתיים מקושרים זה עם זה
מצות פרה אדומה נקראת 'חוקה' שאין בה טעם כי היא נמשכת ממדת חכמה שבכתר | מיתה היא לצורך זיכוך הגוף מזהמת הנחש שנתערבה באדם ע"י חטא עץ הדעת | טל תורה הוא 'טל חיים' | כשמעורב בדעת האדם טוב עם רע אינו יכול להשיג אמיתת שורש התורה, כי הוא במצב של 'מיתה' ע"כ אין ביכולתו לידבק בתורת חיים | מצות פרה היא הארה מתחיית המתים והיא ממשיכה חיים נצחיים ממדרגת 'טל תורה'

ב. חיים כלכם היום: ע"י עסק התורה זוכים לחיים אמיתיים גם בזמן הזה
במתן תורה זכו בני ישראל להשיג 'טל חיים' של התורה | בהר סיני פסקה זוהמתן של ישראל ונטהרו ע"י 'עשן הכבשן' | למה רבינו נגלו טעמי הפרה - כי הוא משיג את התורה 'כנתינתה מסיני' | ה'ממית' עצמו באהלה של תורה זוכה לדבוק בעץ ה'חיים' ולהשיג טעמי התורה ולהיטהר מטומאת מת

ג. והלכו גוים לאורך: גילוי התורה לעתיד לבוא - לישראל ולאומות העולם
בביאת משיח צדקנו יתגלה אור קדושת התורה גם לאומות העולם | אך השגת ישראל תהיה בלי לבושים, בעוד שהאומות ישיגו רק ע"י מחיצות והסתרים | הגוים יפליאו לעתיד לבוא על מה שהיינו מתאוננים ובוכים בימי הגלות על חסרון התגלות אור ה' | כל האורות וההשגות של ימי הגלות כלא נחשבו מול מה שנושיג אז, וזה בקשתנו עתה שנזכה במהרה לזה

א.

מרבה תורה מרבה חיים: תורה וחיים אמיתיים מקושרים זה עם זה

מצות פרה אדומה נקראת 'חוקה' שאין בה טעם כי היא נמשכת ממדת חכמה שבכתר | מיתה היא לצורך זיכוך הגוף מזהמת הנחש שנתערבה באדם ע"י חטא עץ הדעת | טל תורה הוא 'טל חיים' | כשמעורב בדעת האדם טוב עם רע אינו יכול להשיג אמיתת שורש התורה, כי הוא במצב של 'מיתה' ע"כ אין ביכולתו לידבק בתורת חיים | מצות פרה היא הארה מתחיית המתים והיא ממשיכה חיים נצחיים ממדרגת 'טל תורה'

אמר שלמה (קהלת ז, כג) 'אמרת'י אחכמה והיא רחוקה ממנ' (במדבר פ"ט, ג), כלומר שאין ביכולת הנברא להבין טעם מצוה זו. והרי זה בא להורות שמצוה זו נמשכת מבחי' מוחא סתימאה, שהיא דרגה שלמעלה מהשגת האדם. וזהו הטעם שנוסדה מצוה זו דוקא על ענין הטהרה מטומאת מת, כיון שמאיר בה הארה מטל של תחיה - בחינת תחיית המתים, שהוא ענין החיות הנמשכת אל הגוף עצמו.

גזירת המיתה היא תוצאה של זוהמת הנחש שנתערבה באדם בשעת חטא עץ הדעת

וביאור הדברים הוא, כי הנה מצינו בתורה שבכל מקום שיש מיתה, ואפילו כל המשתייך לענין מיתה, יש בו דיני טומאה. כי המת עצמו נקרא 'אבי אבות הטומאה', והוא שורש הטומאה, וכן כל הנוגע במת נטמא וכו', ויש להתבונן מדוע דוקא כל ענין של מיתה שייך לטומאה. וביאור הדבר הוא, מפני שכל ענין המיתה בא לעולם ע"י ה'ס"מ', שע"י שפיתה הנחש את אדם הראשון לאכול מעץ הדעת, ע"י נעשה לו איזה אחיזה וחלק בגופו של האדם, והכניס ועירב בתוכו טומאה שהיא טומאת זוהמת הנחש, ובזה גרם לו את המוות. כי בשעת המיתה

החכמה של הרצון העליון. כי ספירת הכתר הנקראת 'רצון' (כמבאר במאמר הקודם) - כוללת בתוכה עשר ספירות פרטיות, וספירת החכמה של הכתר נקראת 'החכמה שברצון'. ושם מונח ונגזר שורש חכמת התורה כפי שהיא למעלה מהשתלשלותה בעוה"ז. ומהאי טעמא נקראת התורה 'עוה"ל', כי בחכמה סתימאה מתלבשת 'גבורה דעתיק' שהוא החלק העליון של ספירת הכתר, וגבורה הוא ענין כח ועוז. ומדרגה זו היא בחי' טעמי התורה שעדיין לא נתגלו, ואשר לכן היא מכונה 'מוחא סתימאה' - להורות שהיא עדיין בדרגה סתומה ונעלמת, ורק לעתיד לבוא בימות המשיח תתגלה בשלימות.

מצות פרה אדומה נקראת 'חוקה' משום שנמשכת ממדרגת תורה זו

ומקצת ממדרגת תורה זו - שהוא 'טל של תחיה' - מתגלית במצות פרה אדומה, אשר נאמר בה (במדבר יט, ב) 'זאת חוקת התורה', והיינו שהיא חוקה שאין בה טעם (רש"י שם), ועליה

טל תורה הוא 'טל של תחיה' שיתגלה בשלימות לעתיד לבוא

התניא בפרק ל"ו מביא את מאמר חז"ל (שבת פח:) בענין מתן תורה, ש'על כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרח נשמתן של ישראל, אלא שהחזירה הקב"ה להן בטל שעתידי להיות בו את המתים', ומבאר התניא, שטל זה הוא טל תורה, וכמארו"ל (כתובות קיא: תיקו"ז לו.) 'כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו', כי ע"י התורה שנקראת עוה"ז (ובחיים קטז) קיבלו כח ועוז לשמוע דבר ה' וחזרה בהם נשמתם. וממשיך התניא לומר, 'רק שאח"כ גרם החטא ונתגשמו הם והעולם, עד עת קץ שאז יודבק גשמינות הגוף והעולם ויוכלו לקבל גילוי אור ה' שיאיר לישראל ע"י התורה שנקראת עוה"ז ע"כ. ונבוא לבאר בעוה"ז ענין 'טל תורה' זה - הנקרא 'טל של תחיה' - שהוריד הקב"ה במתן תורה ויתגלה שוב לעתיד לבוא, ואת שייכותו לענין תחיית המתים.

חכמה שבכתר נקראת 'מוחא סתימאה' ע"ש שעדיין אין לנו השגה בו עד עת קץ

הנה ענין האור הנקרא 'טל תורה' הוא מה שמכונה בזה"ק 'חכמה סתימאה', והיינו החכמה הפרטית של ספירת הכתר -

פטרון הגליון - חשוון

הרב החסיד המופלג והמפורא
מזה"ר יואל גרינפעלד הי"ד

לע"נ אמו האה"ח רבקה לאה ב"ר משה צבי ע"ה

הגוף הוא 'משול' כחרס הנשבר, וביאור משל זה הוא על פי הדין שלכלי חרס שנבלע בו איסור אין מועילה הגעלה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים ל:): שהתורה העידה על כלי חרס שאין דבר הנבלע בו יוצא מידי דופיו לעולם, מפני שהוא עשוי מעפר, וטבעו של עפר הוא שהאיסור נבלע בתוכו באופן חזק עד שאי אפשר לו להיפלט מהכלי

מצוות פרה אדומה הבאה לטהר את האדם מטומאת מת, היא נמשכת ממקום שלמעלה מהשגת אדם - בחי' מוחא סתימאה, עד שנקראת בשם 'חוקה'. כי בכדי להיטהר מטומאה זו צריכים להתעלות אל דרגה שלמעלה מגזירת המיתה, למקום שחטא עץ הדעת לא פגם בו, ולהמשיך הארה מבחי' תחיית המתים, ורק מצד המיתות, דרגה זו יכולים להמשיך טהרה אל טומאת מת,

נעשה פירוד בין הנשמה הטהורה, לבין הגוף שיש בו אחיזה לסט"א, כי הס"מ נוטל את חלקו שהוא הגוף שבו נבלעה זוהמת הנפש, ואילו הנשמה שלא נפגמה מאכילה זו, עולה למעלה למקור מחצבתה שממנה נבראת. וזהו שרש שבין גזירת המיתה שנגזרה על האדם לאחר החטא, כי לאחר החטא ניתנה למלאך המות שליטה על הגוף שנכנס בו וזהמא, ומעתה הוא הוא המושל עליו, שזו היא המיתה שהוא מביא על הגוף, עד עת התחיה לעתיד לבוא, שאז יטהר הגוף ויחיה לעולם.

ע"י המיתה מזדכך הגוף מן הזוהמא הבלועה בו

ונהגה אין המיתה רק כעונש, שמסר הקב"ה את הגוף ביד פשעו לנחלת הסט"א ח"ו, אלא היא גם התיקון של הקלקול שנתהווה בו, כידוע שכל עונש הוא באמת תיקון. והתועלת הנרצית לגוף מהמיתה היא, שעל ידי שיעבור מן המלך המיתה ואיבוד חומר הגוף, ע"י יודרך ויטהר לגמרי מן הזוהמא שנבלעה בו בשעת החטא, ושוב ישוב אל מדרגתו הנכונה, ויוכל להתחדש במדרגה שהיה בה קודם החטא.

כמו שאין כלי חרס נטהרים אלא ע"י שביירה, כך אין הגוף נטהר אלא ע"י מיתה

כי הגוף הוא 'משול' כחרס הנשבר, וביאור משל זה (וזה"ק רע"מ בהעלותך קנג.) הוא על פי הדין שלכלי חרס שנבלע בו איסור אין מועילה הגעלה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים ל:): שהתורה העידה על כלי חרס שאין דבר הנבלע בו יוצא מידי דופיו לעולם, מפני שהוא עשוי מעפר, וטבעו של עפר הוא שהאיסור נבלע בתוכו באופן חזק עד שאי אפשר לו להיפלט מהכלי. וכן אין מועילה טבילה לכלי חרס שנטמא, ואי אפשר להם ליטהר כי אם ע"י שביירת הכלי שמחזירין אותו לעפר ויצירתו מחדש, ו'שבירתן זו טהרתן' (כלים פ"ב מ"א).

ונהגה הגוף נברא אף הוא מן העפר כמ"ש (בראשית ב, ז) וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, ודינו ככלי חרס שעשויים מן העפר, ומאחר שנכנס בו זוהמת הנפש בעת חטא אדם הראשון, מעתה אין לו עוד תקנה אחרת שיוכל ליטהר ולהתלבן מטומאה זו, כי אם ע"י שביירה - שהיא מיתה, ורק ע"י שייך שיוזכך ויטהר לגמרי מן הזוהמא ואחיות הנפש, וישוב

אל מדרגתו הנעלית שעמד בה בשעה שנברא. וזהו שהדגיש הקב"ה לאדם הראשון אחר החטא 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב' (שם ג, ט), כלומר שמאחר ש'עפר אתה' - והיינו שגופך נברא עפר מן האדמה, הנה מעתה שנבלעה בתוכך זוהמת הנפש, הרי אין לך תקנה אחרת כי אם 'אל עפר תשוב' - והיינו שתעבור את זיכוך המיתה, כי באופן אחר אי אפשר לך שתטהר ותזדכך מזוהמא זו שנכנסה בך.

לאחר שנכנס בדעת האדם תערוכת טוב ורע אי אפשר לו להשיג אמתת שורש התורה

ונהגה אחד מהדברים שבהם ניכרת התערוכות וזהמת הנפש הוא בענין השגת התורה כראוי, כי הנה מאחר שאכל האדם מעץ הדעת שיש בו טוב ורע, אי נתערב במוחו ושכלו תערוכת של טוב ורע וטומאת זוהמת הנפש, ומעתה אי אפשר לו להבין כראוי את חכמת התורה כפי שהיא מתגלה בשורשה שהוא מדרגת טל תורה הנ"ל, וכבר נפגמו דעתו ומוחו מלהשיג את טעמי התורה בגודל דרגת 'חכמה סתימאה'. כי השכל הטבעי המלא בטומאת חטא עץ הדעת, אינו מסוגל לעמוד על אמתת שורש התורה. אמנם בזמן העתיד כשנטהר ונזדכך לגמרי מזוהמא זו, אזי נזכה להבין ולהשיג את טעמי התורה בדרגה נעלית זו.

כיון שהאדם נמצא תחת גזירת המיתה, אין ביכולתו לדבוק כראוי בתורת חיים

ודבר זה הוא עצמו גזירת המיתה שבאה מכח החטא, כי הרי התורה היא נותנת חיים אל כל העוסקים בה ולכל מי שיש לו שייכות עמה, וכמו שהביא התניא מאמר חז"ל 'כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו', וכן כתוב (משלי ג, ח) 'עץ חיים היא למחויקים בה', וכן סיפרו חז"ל בשבחה (אבות פ"ו) 'גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה', וכל הדבוק בתורה זוכה לחיים נצחיים. ומאחר שבזמן זה לאחר חטא עץ הדעת נמצא האדם תחת גזירת מיתה, עדיין אינו יכול לזכות בשלימות אל חיים נצחיים כפי דרגת החיים של תחיית המתים, וממילא אין ביכולתו להשיג את שורש טעמי התורה.

טהרת פרה אדומה נמשכת מבחי' תחיית המתים שלעתיד

ועתה יבואר מדוע מצות פרה אדומה הבאה לטהר את האדם מטומאת מת, היא נמשכת ממקום שלמעלה

מהשגת אדם - בחי' מוחא סתימאה כנ"ל - עד שנקראת בשם 'חוקה'. כי בכדי להיטהר מטומאה זו צריכים להתעלות אל דרגה שלמעלה מגזירת המיתה, למקום שחטא עץ הדעת לא פגם בו, ולהמשיך הארה מלעילת לבוא - מבחי' תחיית המתים, ורק מצד דרגה זו יכולים להמשיך טהרה אל טומאת מת. והארה זו מוזמן העתיד היא מצות פרה אדומה, שהיא הארה והמשכה מתחיית המתים המתגלה כבר קצת בזמן הזה, ולכן היא מטהרת את האדם ומעלה אותו מטומאת מת, שהיא בחי' זוהמת הנפש שנתערב בו בשעת חטא אדם הראשון.

פרה אדומה מכונה בשם 'חוקה', כי היא נמשכת ממקום שלמעלה מהשגה

ומהיא טעמא נקראת מצוה זו 'חוקה', כי היא נמשכת מדרגה שלמעלה מחטא עץ הדעת, מטל תורה, טל של תחיה, ומאחר שלעת עתה אי אפשר להשיג את הדרגה הנעלית זו של התורה כאמור, לכן גם את המצוה הזו הנמשכת משם לא שייך להשיג, ונשארה בגדר 'חוקה'. כי את כל התורה כולה, הגם שבדוראי אי אפשר להבין ולהשיג את עצם טעמי תורה כפי שהם בשורשם כנ"ל, מכל מקום נתלכשה התורה בלבושים שניתן להשיגם ולהבינם גם בשכל אנושי. אבל שונה היא מצות פרה אדומה שהיא כל כולה בדרגת תורה שלעתיד לבוא, ממקום שלמעלה מחטא עץ הדעת, ולא נתלכשה כלל בלבושים חיצוניים, וממילא אי אפשר להשיג אותה, כי היא בדרגת 'מוחא סתימאה' שאי אפשר עדיין להבין עד זמן העתיד, ולכן נקראת 'חוקה' שאין בה טעם.

מצות פרה ממשיכה חיים נצחיים מטל תורה דלעילא

ועל כן היא מטהרת מטומאת מת, כי בדרגה נעלית זו טמונים וגנוזים כל סודות וטעמי התורה, ומי שזוכה לעמוד עליה ולהבין את התורה בשורשה בדרגת רזין דאורייתא, הרי זה נחשב כטועם מהעץ החיים, וזוכה על ידה לחיים נצחיים, שהרי התורה היא העץ החיים שעליה נאמר (בראשית ג, כב) 'ואכל וחי לעולם', וממילא הדבוק בטל תורה זו - בחי' פנימיות התורה, שהיא גילוי עומק התורה בלא לבושים, הרי הוא מתדבק בבחי' חיים בדרגת תחיית המתים. ולכן ע"י חוק פרה אדומה - שהיא התגלות דרגה נעלית זו של תורה, יכולים להמשיך טהרה לענין טומאת מת, שהיא המשכת חיים נצחיים מבחי' טל של תחיה.

ב.

חיים כלכם היום: ע"י עסק התורה זוכים לחיים אמיתיים גם בזמן הזה

במתן תורה זכו בני ישראל להשיג 'טל חיים' של התורה | בהר סיני פסקה זוהמתן של ישראל ונטהרו ע"י 'עשן הכבשן' | למשה רבינו נגלו טעמי הפרה - כי הוא משיג את התורה 'כנתינתה מסיני' | ה'ממית' עצמו באהלה של תורה זוכה לדבוק בעץ ה'חיים' ולהשיג טעמי התורה ולהיטהר מטומאת מת

הגם דלא מהני הגעלה וליבון בכלי חרס, מ"מ ע"י חזרה לכבשונות יכולים גם הם ליטהר, שע"י הצירוף הנעשה בכבשן שבו בוערת אש גדולה מאד, אפשר ללבן גם כלי חרס. והכי נמי בדידן, הרי מבואר בפסוק על שעת מתן תורה (שמות יט, יח) 'זהר סיני עשן כולו וגו' ויעל עשנו כעשן הכבשן וגו', והיינו שהיתה אז טהרה וזיכוך לנשמות וגופי ישראל בבחי' 'עשן הכבשן', וממילא שפיר היו יכולים להזדכך ולהיטהר מן הזוהמא שנתערבה בהם בשעת חטא עץ הדעת. ונמצא שהקולות והאש שקדמו לעשרת הדברות היו ממש הכנה שיוכלו ישראל לקבל את התורה במדרגה נעלית של טל תורה.

משה רבינו זכה להשיג טעמי פרה - כי הוא משיג את התורה 'כנתינתה מסיני'

ונהגה לאחר מתן תורה כשחטאו ישראל בחטא

פרחה נשמתן של ישראל והחזירה הקב"ה להן בטל שעתיד להחיות בו את המתים, שזהו טל תורה שעליו אמרו חז"ל 'כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו', והיינו שזכו אז ישראל להשגת התורה בבחי' טל תורה זו, שהוא גורם ענין תחיית המתים.

פסקה זוהמתן של כלל ישראל במתן תורה ע"י 'עשן הכבשן' - בבחי' חזרה לכבשונות

[ועניינו נתבאר במקום אחר, שלכאורה צריך להבין איך נטהרו ונזדככו אז כלל ישראל מזוהמת הנפש, הלא אמרנו לעיל שזוהמא הנבלעת בדבר הנעשה מן העפר אינה יוצאת ממנו כי אם ע"י שביירה, וכן לא שייך שתפלט זוהמת הנפש שנבלעה בגוף האדם רק ע"י מיתה, וא"כ איך נתעלו ישראל לדרגת 'פסקה זוהמתן' גם בלא שיעברו את מעבר המיתה.

והתירוץ לזה הוא ע"פ האמור בגמ' (ובחים צו.) כי

בשעת מתן תורה זכו כלל ישראל להשגת טל תורה הנה בשעת מתן תורה זכו כלל ישראל להתעלות למדרגת אדם הראשון קודם החטא, ופסקה זוהמתן (שבת קמו.), וכן איתא בגמ' (ע"ז ה.) 'לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהם', והיינו שנזדככו ונתבררו לגמרי מן הזוהמא של הנפש הקדמוני שנתערבה בהם בשעת חטא עץ הדעת. ולכן נגלתה להם אז דרגה גבוהה זו של טל תורה, טל של תחיה, כנ"ל, שהוא עומק התורה כפי שהוא מתגלה בשורשה. ולכן נאמר שם (דברים ה, כא) 'היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי', וע"פ פנימיות, פירוש המילה 'וחי' - היינו שניתוספו בהם חיים ע"י דברות ה', כלומר שזכו אז שוב לבחי' חיים בדרגת תחיית המתים כאדם הראשון קודם החטא, וזה מצד גודל ההתגלות של טל תורה - שורש טעמי התורה. וזהו שכתב התניא על הא דאיתא בגמ' שבשעת מתן תורה

העגל נפלו מגודל מדרגתם שהיתה להם בשעת מתן תורה, ומעתה אין אנו יכולים להשיג את טעמי התורה בדרגתה הנכונה כנ"ל, כי שוב נמצאים אנו תחת גזירת מיתה, וממילא אין אנו מבינים את חוק פרה אדומה. אמנם משה רבינו זכה להשיג את סוד הפרה אדומה, כדאייתא במדרש (במדבר ד' שם ו) שאמר לו הקב"ה 'לך אני מגלה כמעט פרה', וכן כל הפרות הנעשים בישראל נקראים על שמו 'פרה שעשה משה במדבר' (רש"י במדבר יט, ב). והטעם בזה הוא כי משה רבינו ע"ה זכה ללמוד ולהשיג את התורה בדרגת 'כנתינתה מסיני', וכמו שהיא נתגלתה בשעת מתן תורה, וממילא זכה גם לעמוד על סוד טעם פרה אדומה המשתלשל מדרגה גבוהה זו של טל תורה.

ניצוץ נשמת משה הגנוז בתוך כל איש ישראל משיג את סוד פרה אדומה

והנה נשמת משה רבינו כוללת כל נשמות ישראל, וכדאייתא במדרש (שהש"ר פ"א סד) 'לדה אשה אחת במצרים ששים ריבוא בכרס אחת וכו', זו יוכבד שילדה את משה ששקול כנגד ששים ריבוא של ישראל', והיינו שכל הלומד תורה מתדבק בניצוץ נשמת משה רבינו הגנוז בו, וכן כינו חז"ל את התלמיד חכם בשם 'משה', וכמאמרם ז"ל (שבת קא: ועוד)

'משה שפיר קאמרת'. וניצוץ זה שכלל ישראל אכן מבין ועומד על סוד פרה אדומה, ומצד נקודה זו זוכה גם כל אחד מישראל העוסק בתורה כראוי, להבין ולהשיג את עומק התורה כפי שהיא בשורשה, בדרגת טל תורה מחייהו.

המיתת עצמו באהלה של תורה זוכה לדבוק בעץ החיים ולהשיג שורש טעמי התורה

וזהו עומק כוננת חז"ל (ברכות סג:) במה שדרשו על הפסוק (במדבר יט, יד) 'זאת התורה אדם כי ימות באוהל' - 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה', והיינו לומר כי מי שממית עצמו באהלה של תורה, ומוותר על חייו הגשמיים כדי לזכות לתורה, הרי בזה מקיים בעצמו את זיכור הנוף ע"י המיתה הנצרך בכדי ליטרה מזהמת הנחש שנתערב באדם, וממילא אין לו עוד צורך למיתה בפועל ממש בכדי להשיג את דרגת טל תורה, כי ע"י דביקותו בתורה כראוי הוא זוכה לקשר את עצמו לחיים אמיתיים בדרגת עץ החיים, שהוא סוד תחיית המתים, ומתגלה בו להדיא ניצוץ נשמת משה, וע"י זה הוא משיג את דרגת טל תורה. ולכך נרמז ענין זה דווקא בפרשה פרה אדומה, שהיא בדרגת 'חוק', והיא ממשכה חיים אלו מדרגה שלמעלה מחטא עץ הדעת, בחי' טל תורה - טל של תחיה.

ג.

והלכו גוים לאורך: גילוי התורה לעתיד לבוא - לישראל ולאומות העולם

בביאת משיח צדקנו יתגלה אור קדושת התורה גם לאומות העולם | אך השגת ישראל תהיה בלי לבושים, בעוד שהאומות ישיגו רק ע"י מחיצות והסתרים | הגוים יפליאו לעתיד לבוא על מה שהיינו מתאוננים ובוכים בימי הגלות על חסרון התגלות אור ה' | כל האורות וההשגות של ימי הגלות כלא נחשבו מול מה שנשיג אז, וזה בקשתנו עתה שנזכה במהרה לזה

לעתיד לבוא יתגלה אור קדושת התורה בכל העולם - ומכח זה יגיה גם חושף לאומות

ועתה נבוא לביאור המשך דברי התנאי, שכתב 'שלעתיד לבוא בעת קץ הימין, שאז יזדכך גשמיית הנוף והעולם ויכול לקבל גילוי אור ה' שאירי לישראל ע"י התורה שנקראת עוז, ומיתרון ההארה לישראל יגיה חושף האומות גם כן, כדכתיב והלכו גוים לאורך וגו', ע"כ. כלומר שבימות המשיח יתגלה האור הגדול של קדושת התורה בכל העולם, ומגודל גילוי האור יתפכרו כל הסט"א וכל אומות העולם לטובה, כי כולם יכירו באור ה' המתגלה בתורה. ועל דבר זה נתבאר כל הנביאים, וכמו שנאמר (ישעיה ס, ג) 'והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה ורחק'.

השגת ישראל באלוקות לעת"ל תהיה בלי לבוש, ואילו אומות העולם לא יקבלו אור ה' אלא ע"י מסכים והסתרים

ובזה יש להדגיש, כי הגם שאז יתגלו אור ה' יתברך וגודל אור קדושת התורה בכל העולם עד שגם הגוים יזכו לראות כבוד ה' (היינו חסדי אומות העולם שישלעו אה), ויבואו בנקרות הצורים יבוסעפי השלעים מפני פחד ה' והדר גאונו (ע"פ ישעיה ב, כא), אמנם באמת אין להעריך כלל את מה שיתגלה להם אז, אל מה שנוכה אנחנו להשיג, כי לא הרי מעלת אומות העולם כמדרגת ישראל. כי כלל ישראל יזכו לחזות אז באור ה' הנגלה בלי שום לבוש, וכמ"ש (שם ל, כ) 'ולא יכנף עוד מוריק והיו עיניך רואות את מוריקך', וכמו שכתב התנאי לעיל בפרק זה. לא כן אומות העולם, שאע"פ שלהם יתגלה ג"כ אור ה' עד שגם הם יבואו וימשכו אחריו יתברך, מ"מ לא יוכלו להשיג את גודל האור כי אם ע"י הפסק של מחיצות גדולות וצמצומים רבים וכו',

הצלת כלל ישראל ממות לחיים בימי אחשוורוש ע"י קבלת התורה בריצון - בחי' תחיית המתים

והנה דרגת טל של תחיה זה נתגלה ג"כ בשעת הגם פורים בימי אחשוורוש, ומצד התגלות זו ניצולו כלל ישראל מגזירת המן, והצלה זו מכונה בלשון חז"ל 'ממות לחיים' (מגילה יד.), ורמזו בלשונם דברים אלו. כי כמו שכשקבלו ישראל את התורה בהר סיני זכו להתעלות לדרגת 'פסקה וזהמתן', ומכך זכו לחיים נצחיים כנ"ל, כמו כן נעשה אז בימי מרדכי ואסתר, כי הדור קבלוה בימי אחשוורוש (שבת פח.), ולכן זכו שנמשך להם ג"כ בחי' תחיית המתים. וזכו לזה כלל ישראל ע"י המסירות נפש הגדולה שלהם, וע"י גודל התשובה וריבוי התפילות ודברי הצומות ועקבתם בעת צרתם, שמכך נזדככו ונטהרו עד שקיבלו את התורה והמשיכוה מחדש ממקום גבוה מאד נעלה, וזכו לטל תורה שהוא של תחיה. ולכן אע"פ שכבר נגזרה עליהם גזירת מיתה, והסכימו גם העליונים לכך (רש"י אסתר ד, א; אסתר ז, יד), ונמצא שכבר לא היו להם חיים, מ"מ ע"י התגלות טל של תחיה, שהוא בחי' חיים בדרגת תחיית המתים, זכו לחיות חדשה מטל תורה, ויצאו ממות לחיים. ועל כן לעולם קורין פרשת פרה מיד לאחר פורים, כי בימי הפורים זכינו להתגלות תחיית המתים, שהוא סוד ענין פרה אדומה כאמור.

נקודות:
אמנם משה רבינו זכה להשיג את סוד הפרה אדומה, כדאייתא במדרש שאמר לו הקב"ה 'לך אני מגלה טעם פרה', והטעם בזה הוא כי משה רבינו ע"ה זכה ללמוד ולהשיג את התורה בדרגת 'כנתינתה מסיני', וכמו שהיא נתגלתה בשעת מתן תורה, וממילא זכה גם לעמוד על סוד טעם פרה אדומה המשתלשל מדרגה גבוהה זו של טל תורה

~

לעתיד לבוא כאשר יזכו הגוים להשיג קצת את קדושת אורו יתברך המתגלה בתורה, ואת גודל נועם ה' שזוכים אלו המתדבקים אליו, וירגישו מעין התענוג של המצוות וההארות שנפעלו ע"י עבודתנו בעוה"ז, אזי יבואו ויתמחו על כלל ישראל, ויהא פלא בעיניהם מה שהיו ישראל בוכים ומתאוננים בכל אורך משך ימי גלותם, והיו מצטערים על חורבן ביהמ"ק ועל מצב מעמדם בגלות

כפי מה שיכולים הם לקבל, ולא בדמיון כלל לערך השגת כלל ישראל.

לעתיד לבוא יתמחו העמים על מה שהיינו מתאוננים ובוכים במשך הגלות

יש לבאר בזה מה שנאמר בתהלים (מזמור קכו, א-ג) על זמן העתיד, 'שיר המעלות בשבוע ה' את שיבת ציון היינו כחולמים, אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה, אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה, הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים'.

דהנה לעתיד לבוא כאשר יזכו הגוים להשיג קצת את קדושת אורו יתברך המתגלה בתורה, ואת גודל נועם ה' שזוכים אלו המתדבקים אליו בתורה ומצוות, וירגישו מעין התענוג של המצוות וההארות שנפעלו ע"י עבודתנו בקיום תורה ומצוות בעוה"ז, אזי יבואו ויתמחו על כלל ישראל, ויהא פלא בעיניהם מה שהיו ישראל בוכים ומתאוננים בכל אורך משך ימי גלותם, והיו מצטערים על חורבן ביהמ"ק ועל מצב מעמדם בגלות. ויאמרו האומות הלא 'הגדיל ה' לעשות עם אלה', כלומר שהקב"ה עשה עמהם כל כך הרבה חסדים וטובות במה שזיכה אותם לקיים את התורה ומצוות, וגם בתוך חושך הגלות הנחיל אותם בנועם התורה והמצוות, וא"כ למה התאבלו ישראל כל כך בגלות. הלא אם 'הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים', כלומר שאילו היה לנו את נועם הזה וכי היינו מתאוננים כלל, הלא 'היינו שמחים'. וזה התמיהה והטענה שיתמחו עלינו הגוים לעתיד לבוא.

כל האורות וההשגות של ימי הגלות אינם כלום נגד מה שאנו מוכנים ומזומנים לראות לעתיד לבוא אמנם ע"י נאמר 'אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה',

ואכן על דבר זה מבקשים אנו ומתחננים תמיד לפני הש"י על הגאולה, ומתפללים לפניו יתברך שכבר נזכה במהרה להתגלות שורש התורה ואמיתתה כפי שהיא מתגלה בעליונים בלי לבושים, ונזכה להשגה הנכונה בתורה כנתינתה מסיני, ושיאיר גודל אור פנימיות התורה, בחי' טל תורה מחייהו, שהוא תורתו של מלך המשיח שיתגלה בב"א.

א. שלימותה של שרה מן הרצון עד הדעת

ויהו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כג, ט).

איחא במדרש (ב"ר נה, ג) רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, ביקש לעורר, אמר מה ראתה אסתר שתמלך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שהיתה מאה ועשרים ושבע ותמלך על מאה ועשרים ושבע מדינות, ע"כ. וצריך ביאור מה השייכות בין אסתר לשרה בזה, ואיך בזה ביקש לעורר.

ו"ל בהקדם ביאור ענין הרצון והדעת. הנה העשר ספירות הן דוקא מנין של עשר, כמו שכתוב בספר יצירה (פ"א מ"ד) 'עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה' אכן במנינים אנו מוצאים לכאורה ו"א ספירות, כתר חכמה כינה ודעת ו' המדות, ומכאן האריה"ק (ע"ה שער כ"ג פ"ח) כי במקום שמונים את הכתר אין מונים את הדעת, וכן להיפך כאשר מונים את הדעת אין הכתר במנין. כי בפנימיות מחשבים מדת הכתר ולא את הדעת, ואילו כאשר יוצאים להיצוניות מחשבים רק את מדת הדעת ולא את הכתר, עכ"ל. והיינו אשר הכתר והדעת הם שני חלקים של אותו הענין, ולכן אין מחשבים את שניהם יחד.

ופשטות ביאור זה הענין הוא, כי הדעת היא התוכן הפנימי של כל המדות, כמו שנאמר (משלי כד, ד) ובדעת חדרים ימלאו, פי' אשר ההשגות של האדם [בח'י חכמה ובינה] מתפשטות ומתגלות בכל מדותיו ע"י בח'י הדעת, כי הדעת היא ההתקשרות של האדם בתוקף עם כל מה שהוא משיג ומבין, ועל ידו זו ההתקשרות יוצאים ומתגלים כל המדות אל הפועל. אכן הדעת היא הכלי הייצוני, המקושר להוצאת הדברים מן הכח אל הפועל במדות הייצוניות. אבל פנימיות כל המדות ושורש ההתקשרות של הדעת באיזה ענין, הוא ע"י שיש לאדם רצון בזה, כי רק ע"י שיש לו רצון הרי הוא מתקשר בהשגה זו [והרצון הוא גם שורש לעצם ההשגה והבנה]. וענין הרצון הוא בח'י ספירת הכתר, אשר הוא אכן שורש כל הספירות. ולכן כאשר מתייחסים אל בח'י הכתר, היינו שעוסקים בבחי' הפנימיות של הספירות, או מחשבים רק את הכתר שהוא השורש הפנימי וראשית הכל. ואילו בבחי' הייצוניות אין עוסקים ברצון הפנימי, אלא רק בבחי' הדעת שהוא השורש הנגלה לכולם.

ונמצא כי סדר הדברים הוא, כי כאשר מתעורר רצון צריך הוא להשתלשל ולבא עד הדעת, וענין זה הוא יוצא מן הכח אל הפועל. והנה בחשבון הגי' נמצא כי מנין דעת' היא יתר על מנין רצון' כמנין קב"י עה"כ (ואכמ"ל בענין מספר הו, ו) וא"כ יש לומר כי מנין קב"י מורה על המהלך שיש מן הרצון עד הדעת, ובכך יש לפרש במנין שנותיה של שרה אמנו, המרמזים על שלימותה הגדולה, שהשלימה בעבודתה את כל המהלך מן הרצון עד הדעת, והיינו שזכתה והוציאה את כל המדות הקדושות מן הכח אל הפועל. והו' שדרש חז"ל (ב"ר נה, ט) עליה את הכתוב (תהלים ל, ח) 'יודע ה' ימי תמימים', דהיינו שזכתה שרה לתמימות ושלימות גדולה בכל המדות המכונים 'מים', ע"י שהגיעה לבחי' הדעת.

ובזה יש לכאור בדרך רמז את השייכות בין קב"י שנותיה של שרה אמנו לקב"י מדינות מלכותה של אסתר. כי הנה כתוב (אסתר א, א) 'ויהי בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש המלך מנהדו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה'. ונזכרו כאן 'הודו כוש' שהם בגי' רצון' עה"כ, והיתה שלימות מלכותה תחת 'אחשוורוש' אשר הוא בגי' רצון דעת' עה"כ, והו' שאמר 'שבע עשרים ומאה מדינה', כי כדי לבא אל השלימות של כל המדינות במלכות זו, הרמוזים על שלימות כל המדות המתגלים ע"י המהלך מן הרצון עד הדעת, היו צריכים לעבור את ההשתלשלות הנרמזת במנין קב"י כנ"ל [והו' ביאור לשון חז"ל (מגילה א, כ) 'כשם שמלך על הודו וכוש כך מלך מסוף העולם ועד סופו', דהיינו אשר מתחלה נהדו בח'י הרצון, וממנו המשיך עד שהתפשט בקב"י מדינות המלך 'אחשוורוש' בשלימות הרצון עד הדעת].

וכאשר ראה רבי עקיבא כי הציבור מתנמנם, אשר ענין השינה הוא היסח הדעת, והיינו שראה שחסר לציבור את בח'י הדעת, וביקש רבי עקיבא לעורר, דהיינו לגרום להם לבוא מן הרצון אל הדעת. והו' שדיבר על שנותיה של שרה ומלכותה של אסתר, שהם בח'י השתלשלות הרצון עד הדעת.

ב.

פטירת שרה בבחי' הקטורת המעלה את הניצוה"ק מידי הסט"א

ויהו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כג, ט).

א' בספה"ק ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתר פ"ח) בענין הקטורת, אשר מנין קטורת' הוא בגי' ו"א פעמים שם 'אדני', ועי"ש כי זה נרמז בפסוק (בראשית ד, ט) 'אי הבל אחיך, כי מנין שם 'אדני' מתחלק למנין 'הבל' ו'כח', ואי הבל מרמז על ו"א פעמים 'הבל', ואח"כ מרמז על ו"א פעמים 'כח', עי"ש עוד.

והענין הוא, כי הקטורת מכוון אל הניצוה"ק המהיים את הסטרא אחרא, ולכן קיבל משה רבינו זו זה ממלאך המות בעצמו (שבת פט), והו' טעם מה שעי' הקטורת מתבטלים מגיפות, כי בה מסלקים ומעלים את החיות ממלאכי הבלה. ולכן מנין סממני הקטורת הם אחד עשר, כענין ו"א ירעות העינים שהיו במשכן (שמות כו, ז) הרומזות על כח הסט"א (וה"ק ח"ב ר"ד), והוא סוד מספר המן ועשרת בניו. והנה עבודת העלאת הניצוה"ק היא בח'י המוסלת על מדת המלכות, אשר היא השכינה השורה בעולמות התחתונים. ולכן רומזת קטורת' על ו"א פעמים שם 'אדני' שהוא השם של מדת המלכות, ונכפל ו"א פעמים כדי להעלות את החיות מן הסט"א.

והנה זמן פטירת צדיק מן העולם, כאשר הצדיק מעלה את נשמתו במסירות נפש לעולם העליון, הוא זמן גדול של עליית ניצוה"ק המתקשרים בנשמת הצדיק העולה על מוקדה. וביותר בא ענין זה בפטירתה של שרה אמנו, שהיא בח'י מדת המלכות המעלה את הניצוה"ק כנ"ל, ולכן נפטרה בשנת קב"י לחייה כדא' באריה"ק (שעה"פ בפרשתו) שהוא בח'י שם 'אדני' באחוריים (א' א"ד אדני אדני - קב"י), עם השם עצמו הרי קב"י, כי ע"י שם זה הוידר בבחי' אחוריים העלטה הרבה ניצוה"ק מתחת יד הסט"א.

וענין הקבורה בעפר הוא לפי שעי' עליית הנשמה לעולם העליון מתעלים עמה הרבה ניצוה"ק שנפלו וירדו עד עפר עולם העשיה, וביותר הוא הדבר אצל שרה שנקברה ב'שדה עפרון' ששמו מורה על עפר, והיא העלטה עפר זה בבחי' עבודת הקטורת כנ"ל, עד שנהיה שם מערת המכפלה מקום עליית הנשמות אל הגן עדן. ולכן 'שדה עפרון' הוא בגי' קטורת', ומתחלק ל'שדה' שבגי' ו"א פעמים 'כח' עה"כ, ו'עפרון' אשר עה"כ הוא בגי' ו"א פעמים 'הבל'. ואמר הכתוב (כג, ט) וקם שדה עפרון וגו', ופירשו חז"ל (מנחם ב"ר) כי 'תקומה היתה לו', והיינו שנהיה כאן ענין של עליה גדולה לניצוה"ק שהיו בבחי' עפר עד למעלה ראש. והו' מה שנאמר כאן 'ויהו חיי שרה' וגו', 'ויהו' בגי' 'הבל', 'חיי' בגי' 'כח' שביחד הם בגי' שם אדנות כנ"ל.

ג.

התשלום על מערת המכפלה כמנין החילוק בין אברהם ועפרון

אדני שמעני ארין ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא ואת מתך קבור (כג, ט).

יש להתבונן בלשון הכתוב 'ביני ובינך' מה הוא. ויש לפרשו ע"ד הרמז, כי הנה אפשר לחשב את מנין הגי' של 'אברהם' שבני אופנים, במספר מן רגילה וגם במספר מ' דמנצפ"ך (שהוא בני ת"ה, יחד שיהם נמצא אלף י"ז), וכך גם יש לחשב את מנין הגי' של 'עפרון' (חסר ו) בני כפופה עם 'עפרון' (מלא ו) בני פשוטה דמנצפ"ך (שהוא בני ת"ש, יחד שיהם נמצא אלף ת"ו), ונמצא כי מנין עפרון יתר על אברהם בארבע מאות, וזה מורה על היתרון שהיה לעפרון שהחזיק את מערת המכפלה ברשותו, אשר לכן היה אברהם אבינו צריך לשלם לו את הארבע מאות שיש 'ביני ובינך' בחשבון הגי', שהרי הוא לוקח זאת ממנו.

והנה ארבע מאות הוא מספר אות ת', ובאמת יש מקום לחשב את האות במילואו שהוא ת'. ואכן עפרון היה יכול לחייב את אברהם במנין זה, שהרי כן עולה היתרון במספר על אברהם אם מחשבים גם את 'עפרון' בני כפופה מלא ו'. ובהו' יש לפרש את לשון הכתוב, אשר עפרון טוען כי חשבון זה 'מה הוא', והרי הוא כמקטין את ערך הארבע מאות שקל כסף, ולכאן תמוה שהרי היה זה סכום גדול ביותר. אכן לפי הגי' יש לומר כי רצה לומר שבעצם היה יכול לגבות ממנו ת' שקלים כנ"ל, וא"כ מה שהוא מחשב את

מנין 'ביני ובינך' לארבע מאות בלבד 'מה הוא'.

אכן לאמתו של דבר לא היה ראוי רשע זה להיות מלא כלל, שהרי ודאי החסרון דבוק בו. וא"כ לא היה בדבריו שום צדק, ואדרבה, הו' צריכים לחשב את שני האופנים במנין שמו חסר ו', ובאופן זה נמצא כי תבע מאברהם ו' שקלים יותר מן המגיע לו. והו' שפירשו חז"ל (מנחם ב"ר) על הפסוק (כג, ט) וישקל אברהם לעפרן את הכסף, 'חסר וי"ו לפי שאמר הרבה ואפי' מעט לא עשה', דהיינו כי באמת חסר הוא עפרון, ורק דיבר הרבה כאילו הוא מלא, ולמעשה לפי האמת אפילו מעט לא עשה, כי לקח יותר מן המגיע לו.

ד.

דברי אליעזר היו הכח להוציא את רבקה מידי בתואל ולבן

לא אוכל עד אם דברתי דברי (כד, טו).

אי' בתרגום יונתן 'וסדרו קומיה למכול תבשילה דביה סמא דקטול, וארגיש ביה ואמר לא אוכל עד דאמליל פתגמי ואמר מליל' (שנתנו לפיו סם המות במאכלו, ולפי שהרגיש בו אמר שלא יאכל עד שידבר את דבריו), והו' כוונת דברי רש"י לקמן (כד, טו) על בתואל 'הוא היה רוצה לעכב, ובא מלאך והמיתו', וכמובאר בתרגום יונתן שם שנודמן לפני בתואל זה המאכל עם סם המות שרצה לתת לאליעזר. ויש להבין למה היה צריך אליעזר לדבר את דבריו כדי להינצל מן המאכל הרע, וכי לא היה המלאך יכול להחליף את המאכל ברגע אחד בלי שאליעזר ידבר את דבריו.

ויש לומר כי מה שהיה אליעזר צריך להוציא את רבקה אמנו מרשות בתואל ולבן, היה זה שורש וסימן לכלל ישראל העתידים לצאת מצרים. כי רבקה היתה הנשמה הקדושה של אחת מאמהות עם ישראל, והיתה שבויה בידי אביה ואחיה הרשעים במקום אנשי רשע. ובהו' היתה דומה למצבם של כלל ישראל במצרים, שהיו נשמותיהם שביות בעומק הגלות תחת יד הסטרא אחרא. ומה שהתגברו בתואל ולבן כל כך עד שביקשו להרוג את אליעזר, היינו כי עי"י היתה רבקה ח"ו נשארת ברשותם לעולם. והוא ענין מה שאמרו חז"ל (גוש"פ) 'ואילו לא הוציאה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים', וכידוע כי אילו היו מתמנהגים עוד במצרים היו נשקעים ח"ו בני שערי טומאה מבלי יכולת לצאת משם ר"ל.

והנה היציאה ממצרים באה 'למען תספר באוני בך וכן בנך וגו' (שמות א, ג), ובכל שנה ושנה כאשר ענין יציאת מצרים חוזר ונשנה אצל כל איש ישראל, נצטוו להרבות לספר ביציאת מצרים ויכל המרבה לספר ביציאת מצרים היו זה משוכח' (גוש"פ). ופירשו בספה"ק שהוא מפני שגדול כוחם של דיבורי קודש על אמונה והודאה להשי"ת שמוזכרים בהגדה של פסח, שעל ידיהם יוצאים בכל שנה מטומאת מצרים [כי מצרים הוא גלות הדיבור שבקדושה, ואכמ"ל]. ולכן צריכים דוקא לספר בשבח יציאת מצרים, כדי שע"י תהיה היציאה ממצרים באותה שנה.

ובזה יש לפרש גם את דברי אליעזר, שבראותו את הקל"י מתגברת כל כך ברצותם להחזיק את רבקה ברשותם לעולם ח"ו, הבין שצריכים להמשיך כאן כח של דיבורי קדושה, ולכן אמר שצריך הוא לדבר את דבריו. ואכן עי"י יצאה רבקה מרשותם, כי כל דיבור ודיבור של קדושה שיצא מפי אליעזר, שבר את הקל"י המחזיקות את רבקה פרושה, שיש יציאה מתחת ידם לגמרי. ודוקא בכח אלו הדיבורים ניצל אליעזר מסם המות, כי בזה שבר את הקל"י שלהם, ולכן לא היה להם שליטה עליו ולא יכלו להחזיק את רבקה בידם. והו' שאמרו חז"ל על דיבוריו של אליעזר 'פה שיחתן של עבדי אבות' (ב"ר ס, ט), כי האריכות היתרה בדבריו שברה את קל"י בתואל ולבן.

וכאשר אמר אליעזר 'עבד אברהם אנכי' (כד, טו), היה בזה כמו שאנו אומרים על יציאת מצרים 'הללו עבדי ה' (תהלים קיג, א) ופירשו חז"ל (מגילה יד, ד) דהיינו 'ולא עבדי פרעה'. וזו גם היתה כוונת אליעזר באמרו 'עבד אברהם אנכי', שרצה להראות שאינו תחת קל"י לבן ובתואל ואינו משועבד להם, אלא עבד אברהם הוא. ואכן כוונת זה יצא מכלל ארור לכלל ברוך (ב"ר ס, א), כאשר התברר כי הוא בכלל 'עבדי ה' ולא עבדי פרעה'. כי מי שהוא עבד לבני אדם הוא 'ארוח' כמו שנאמר (בראשית ט, כה) ארוח נענן עבד עבדים יהיה לאחיו, אבל מי שהוא עבד ה' הרי הוא יוצא מכלל ארור לכלל ברוך.

משפטי ה' אמת צדקו יחדיו:

ווען א' מדה רעה' ווערט דורכזיכטיג ווערט - עס ממילא אפגעפרעגט

א. אנשי קודש: דער רבוש"ע פארלאנגט פון אונז צו זיין 'מענטשן'

ביי געווענליכע מצוות דארף מען עס טון בלויז צוליב רצון ה' | ביי מדות רעות דארף מען עס אויך אליינס פארשטיין און אליינס נישט וועלן | מיט דעם קומט מען אן צו רצון ה' | טאמער מען טוט עס בלויז צוליב רצון ה' - בלייבט מען א מושחת אין מדות | דער וועג עס אפצופרעגן איז נישט דורך רעדן פון די מיאוס'קייט | מען דארף בלויז עפענען די מדה און עס אראפלייגן אויפן טיש | דער מענטש קען שוין נישט מער עוסק זיין אין דער מדה | איינמאל מען פארשטייט - דארף מען טון פעולות | צום לעצט וועלן אויך נאכקומען די הרגשים און עס וועט זיין א שלימות פון אלע דריי ענינים, מחשבה, הרגש און מעשה

ב. שנואה אנכי: ער האט יענעם פיינט פשוט ווייל יענער שטערט זיין 'אנכי'

שנאה איז א שורש פאר אסאך מדות רעות | אלעס הייבט זיך אן פון גאווה | פון קינדווייז אן האט ער זיך צוגעוואוינט צו זען נאר 'זיך' | יענער האט 'אים' דערנידערט | ער קען עס נישט אראפשלינגען | ער וועט זיך פרייען טאמער יענער וועט ליידן צרות | ער איז גארנישט אנדערש ווי א מערדער | דער שכל באגרייפט נישט אזא קרומקייט | ווען מען האט עס ארויס, כאפט אן א מיאוס'קייט דערצו | מיט דער צייט ווערט מען ריין דערפון

ג. אגירי יומא אנן: וואו נעמט א מענטש 'צייט' צו פירן א מחלוקת מיט יענעם?!

פונקט ווי מען דארף זיך מתבונן זיין אין דער מדה אליינס - דארף מען זיך אויך מתבונן זיין אין די תוצאות פון דער מדה | פון שנאה ווערט א מחלוקת | מחלוקת מיינט, מען נעמט הויפענעס צייט און כוחות הגוף והנפש און מען לייגט עס אריין אין מיסט | א דוגמא: א משפחה מחלוקת | דער בר דעת לאזט זיך ארויס דערפון | ער איז פארנומען מיט תורה און עבודת ה' | פאליטיק רעדט נישט צו אים | ער לאזט זיך נישט פון די תחבולות היצר, אז ער וועט מאכן שלום | ער גיבט איבער אט דעם קלארן דעת פאר זיין שטוב | זיי ביידע רעדן נישט דערפון און עס אינטערעסירט זיי נישט | אין אזא שטוב הערשט א רייניקייט | מען איז נישט אין קיין פארמעסט מיט קיינעם

א.

אנשי קודש: דער רבוש"ע פארלאנגט פון אונז צו זיין 'מענטשן'

שכל'דיגע איסורים דארפן זיין אפגעפרעגט מצד עצמם

ווען מען רעדט פון דער וויכטיגקייט פון ארבעטן אויף די שלעכטע מדות וואס דער מענטש האט אין זיך, דארף מען קודם כל מסביר זיין וויאזוי עס דארף זיין די צוגאנג דערצו. חז"ל זאגן (ילקוט ויקרא כ, תרכו): "אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אלא אפשי אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי" - דער צוגאנג פון א מענטש צו עבירות דארף זיין מיט דעם צוגאנג: "בעצם אלס מיר אויס, וואלט איך עס ווען געטון, אבער איך האלט זיך אפ בלויז צוליב רצון ה'". זאגט אבער דער רמב"ם (שמונה פרקים פרק ו), אז דאס איז נאר געזאגט געווארן ביי מצוות וועלכע האבן נישט קיין שכל'דיגן טעם; ווי חזיר, כלאים וכדומה, וואס דער מענטש מעג עס ווען וועלן טון - טאמער עס וואלט געווען מותר, דעריבער דארף מען זיך צוריקהאלטן בלויז צוליב רצון ה'; אבער די מצוות וועלכע האבן א שכל'דיגן און מענטשליכן הבנה; ווי נישט גנב'ענען און נישט הרגענען יענעם וכדומה, טאר נישט א מענטש זאגן: "אפשי אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי", ווייל א מענטש וואלט עס נישט געמעגט טון - אפילו טאמער עס וואלט געווען מותר!

דא אוועקגעשטעלט, קומט ארויס א גרויסן יסוד אויפן גאנצן מהלך פון ארבעטן אויף 'מדות רעות'. ווען א מענטש וויל זיך נעמען ארבעטן אויף זיינע מדות, לדוגמא, ער וויל אויסרייסן פון זיך די מדה פון שנאה און נקמה, דארף ער וויסן קודם כל, אז עס איז א מצוה פונעם רבוננו של עולם! עס איז נישט סתם מענטשליכקייט - אויפן זעלבן וועג ווי א גוי ארבעט אויף מענטשליכקייט, נאר ער טוט מיט דעם רצון ה' און ער איז זיך מדבק אינעם אויבערשטן. און טאמער ער וועט נישט ארבעטן דערויף, וועט ער זיין א חוטא כלפי שמיא (ווי גערעדט אינעם פריערדיגן גליון באריכות). אבער דער ענין פון 'מצוה' איז נאר גוט אלס א הקדמה, אבער איינמאל ער ווייסט שוין אז ער טוט דערמיט א מצוה, מוז ער אוועקלייגן דעם ענין פון 'אבי שבשמים גזר עלי' - אז די גאנצע זאך דא איז בלויז צוליב די מצוה און עבודת ה', נאר ער דארף אריינגיין אין דער סוגיא פון דער מדה 'מצד מענטשליכקייט'! ער דארף אפגענען און פארשטיין ווי געמיין די מדה איז - אפילו פאר א גוי! ער זאל דערהערן, אז נישט בלויז א 'איד' קען מען נישט זיין - ווען מען פירט זיך אויף מיט אזעלכע מדות, נאר אפילו קיין 'מענטש' קען מען נישט זיין! מיט אזעלכע נטיות איז מען פונקט ווי א בהמה! און

הרבה דרכים למקום

אינעם ענין פון 'התבוננות' אין א מדה רעה - צו ארויסהאבן די שלעכטקייט און אפגעפרעגטקייט פון א שלעכטע מדה - איז פארהאן פארשידענע דרכים וויאזוי דאס צו דורכטראכטן, עס זענען געווען געוויסע פלעצער וואו מען האט געארבעט מיט א וועג פון 'ציור', זיי האבן געטראכט דערפון באריכות, ביז זיי האבן מצליח געווען אריינצוברענגען אין קאפ א השגה און א ציור, צו זען די שלעכטקייט פון דער מדה בעיני הדמיון, און דעמאלט זעט מען ווי שרעקליך די מדה איז, אנדערע האבן געהאט אנדערע דרכים דערויף, נהרא נהרא ופשיטה.

מען דארף פשוט צענעמען די מדה און דער שקר ווערט באלד אנטפלעקט

מען וועט דא גיין מיט א פשוט'ן מהלך, וועלכער איז געבויעט אויף דער לשון פון די קדמונים: "האמת עד לעצמו". דאס הייסט, מען דארף נישט אזוי ווייט אויפווייזן די שלעכטקייט פון א מדה רעה און די גוטקייט פון א מדה טובה, נאר דער אמת

פרק י"א

וְהַמְקַרְאֹת גְלוּיִים בְּאֵר הַיִּטֵּב, אֵינָם צְרִיכִים פְּרוּשׁ, "לֹא תִשְׁנָא אֶת אָחִיךָ בְּלִבְךָ" (ויקרא יט). "לֹא תִקֵּם וְלֹא תִטַּר אֶת בְּנֵי עַמְּךָ" (שם). וְנִגְזַר הַתְּקִימָה וְהַנְּמִירָה יְדוּעָה, דְּהַיְיָנוּ, נְקִימָה - לְמִנְעַם מִהַיִּטֵּב לְמִי שֶׁלֹּא רָצָה לְהַיִּטֵּב לוֹ, אִם שֶׁהָרַע לוֹ בְּכָר. וְהַנְּמִירָה - לְהַזְכִּיר בְּעֵת שֶׁהוּא מֵיטֵיב לְמִי שֶׁהָרַע לוֹ אֵינָהּ זְכָרָן מִן הָרַע שֶׁעָשָׂה לוֹ

מען הייבט אן מיט רצון ה' און מען ענדיגט מיט רצון ה'

פון דעם יסוד וואס דער רמב"ם האט

נקודות:

- א חלק פון דער מצוה פון "לא תקום"
- איז: דו זאלסט אריינטראכטן אין דער מצוה און פארשטיין 'פארוואס' מען טאר נישט נקמה נעמען!
- פארשטיין ווי אפגעפרעגט דאס איז! און ארבעטן אויף דיר אויסצורייסן די שלעכטע נטיות וועלכע ציען דיר צו נקמה נעמען!

הייסט 'פארוואס?' פאר מייע אינטערעסן! מיר איז בעסער אויסגעקומען אז יענער זאל נישט זיין דא! עס אינטערעסירט מיר נישט גארנישט אויסער מייע אינטערעסן - יהיה מה שיהיה! יענעם 'איך' איז גארנישט ווערד, נאר בלויז מיין 'איך' איז ווערד און חשוב! איינער וואס האט הנאה ווען ער הערט אז עפעס איז געשען שלעכט צו זיין שונא איז ער זייער ענליך צו דעם רוצח.

פארוואס איז דיין 'איך' חשובער ווי יענעם 'איך'?

מען וואלט געדארפט פרעגן פון אזא איינעם א

פשוט'ע קלאץ קשיא: "ווער זאגט אז בלויז דיין 'איך' איז הייליג?! אפשר איז יענעם 'איך' אויך הייליג?! ווער זאגט אז דיין 'איך' איז מער פון יענעם 'איך'?! דו ביסט דאך א פשוט'ער עובד עבודה זרה, דו האסט זיך פארגלייבט אין דיין הייליגן 'איך' און דו דינסט אים מיט אזא פאטריאטישקייט, אז דו קענסט אפילו באשטיין אז יענער זאל גיין אין דער ערד, ווייל ער איז א מורד במלכות... יענער האט נישט אנערקענט אין דעם גרויסן מלכות פון דיין 'איך'! יענער האט נישט געוואלט דינען די עבודה זרה פון 'אני פלוני בן פלוני!'".

ג.

אגירי יומא און: וואו נעמט א מענטש 'צייט' צו פירן א מחלוקת מיט יענעם!?

די סימפטאמען זענען באלד ערגער ווי דער קרענק

מען וועט אויסשמועסן נאך א פשוט'ער מהלך, וויאזוי ארויסצוגיין פון דער מדה פון שנאה, און בפרט פון 'מחלוקת' - וועלכע גייט געווענליך צוזאמען מיט שנאה, ווייל פון יעדע שנאה און קנאה, קומט שפעטער ארויס א מחלוקת. און אויסער דעם וואס דארף זיך מתבונן זיין אין דעם עצם 'מדת השנאה' - ווי נאריש און אפגעפרעגט דאס איז, דארף מען זיך אויך מתבונן זיין אין דער שאדן וואס מען דערלייגט פון פירן - אדער אפילו נאר זיין פארמישט אין - א מחלוקת.

יכלה הזמן והם לא יכלו

אז מען קוקט זיך אום אין דער וועלט, זעט מען אז די אלע 'קנאה' און 'שנאה', 'נקמה' און 'נטירה' - חוץ פון וואס עס איז אזוי שלעכט פאר זיך; ווי אויבנדערמאנט, זענען אויך די תוצאות דערפון א געפערליכער חורבן! און איינע פון די גרויסע תוצאות איז דער ענין פון 'ביטול הזמן'. מען קען זיך נישט פארשטעלן וויפיל צייט דאס פארברענט און וויפיל כוחות הנפש דאס נעמט אוועק, יארן אויף יארן וואס מען וואלט געקענט קונה זיין שלימות - גיבט מען אוועק פאר פאליטיק און נארישקייטן. א מענטש וואס האט דעם קאפ אויפן פלאץ, ער האט אביסל שכל און טראכט אביסל - פארשטייט פון דעם אליינס ווי ווייט ער דארף שטיין פון מחלוקת.

פון א משפחה צו א מערכה

מען וועט געבן א דוגמא דערצו פון א 'משפחה מחלוקת', וואס דאס איז א זאך וועלכע טרעפט זיך ליידער גאר אפט - אפילו ביי די בעסטע און היימישע משפחות, און אפילו ביי משפחות פון בני תורה און עובדי ה'. למשל: עס איז פארהאן א טאטע און א מאמע, זיי האבן אסאך חתונה- געהאטע קינדער קע"ה - זון און איידעמער. אסאך מאל שטעלט זיך אויס, אז די גאנצע משפחה איז אין א מערכה, עס קומט פאר אן אומאפציעלע פארמעסט צווישן זיי ווער עס איז מער געלונגען, יעדער זוכט איבערצושטייגן דעם צווייטן און ווייזן

אז ער איז מער מצליח - צי אין תורה, צי אין געלט, צי אין אנדערע ענינים. און אזוי טוט זיך דארט אן אנגעצויגענע אטמאספערע, וואס יעדער איינער איז מקנא און האט א באהאלטענע שנאה צום צווייטן, מען בארעדט זיך איינער דעם אנדערן, יעדער האט טענות צום צווייטן, פארוואס יענער האט אים כאילו בא'עולה'ט.

ווען דער ראד פון מחלוקת הייבט זיך אן צו דרייען...

דערצו קומט נאך צו אסאך מאל, אז איינע פון די 'הצלחות' איז, ווער עס איז נענטער און ליבליכער מיט די עלטערן. דעריבער ווערן זיי אויך אריינגעשלעפט אינעם פאליטיק, דער שוואגער קריצט מיט די ציין פארוואס דער שווער האט יענעם בעסער ליב, און דער אנדערער בארעדט דעם שווער פארוואס ער האט געלאזט פאלן עפעס ווערטער וואס זענען אים נישט געפאלן, און דער דריטער האט טענות אויפן צווייטן פארוואס ער פירט זיך נישט אויף גענוג בכבוד פארן שווער, עס קומט צוריק א ווארט צו שווער און ער ווערט באליידיגט, און אזוי דרייט זיך א ראד פון מחלוקת, וואס מען קען דאס נישט אפשטעלן. און טאמער די עלטערן האבן נאך אויך אביסל געלט, איז נאך אסאך ערגער, דאס געלט גיסט נאך צו אויל און עס צופלאקערט דעם פייער פון כמה! ווער רעדט נאך לאחר מאה ועשרים שנה ווען עס בלייבט איבער א ירושה, דעמאלט הייבט זיך אן א פרישע פרשה, א דין תורה און א געשעפט, וואס עס איז ממש א פחד! קיינער איז נישט גרייט מותר צו זיין אויף גארנישט, יעדער וויל אלעס, קיינער איז נישט צופרידן און יעדער דרייט זיך ארום מיט ווייטאגן אויפן צווייטן.

מען ווארפט אין מיסט שעות, טעג און יארן

ווען א משפחה ווערט געשלאגן מיט אזא תכונה ווי 'משפחה מחלוקת', איז שטענדיג לעבעדיג דארט... אייביג האט מען וואס צו רעדן עפעס נייעס... "דו האסט געהערט דער שוואגער ראובן מיטן שוואגער שמעון - וועלכע האבן שוין צוויי יאר נישט גערעדט איינער מיטן אנדערן - האבן זיך איבערגעבעטן! זיי לעבן שוין אין גוטן". באלד אויף צומארגנס שמועסט מען שוין פרישע נייעס: "דער ברודער לוי מיטן ברודער יהודה, האבן זיך לעצטנס שטארק צורייבן און היינט האבן זיי זיך אנגעשריגן איינער דעם אנדערן, און עס איז ממש א פחד צווישן די צוויי ברודער!". און אזוי גייט עס פון

פרק י"א

על כן לשיהיה כבודו לעזוב מה שטבעו מקריה אותו, ויעבר על מדותיו ולא ישאן מי שיהיה בו השנאה ולא יקם מוננו בהדמו לז שיויב ל'הנאם, ולא יפור לו, אלא את הכל ישפח ויסיר מלבן פאלו לא היה - ה'זק ואמין הוא, והוא קל רק למלאכי השרת שאין ביניהם המדות הללו, לא אל שוכני בתי חמר אשר געפר יסודם. אמנם גגרת מקוה היא

פון 'מיאוס' קומט מען צו 'מוקצה' - מען טיילט זיך אפ דערפון

ווען א מענטש דערהערט די ברייטקייט פון דער סוגיא פון שנאה און נקמה, פארשטייט ער די געמיינהייט דערפון, און וויל שטיין ווייט דערפון. און נאכמער, ער שפירט אז מען דארף עוקר זיין דעם 'שורש' פון שנאה - וואס דאס איז אויך דער שורש פון כמעט אלע מדות רעות - דאס איז די 'גאווה' און 'ישות', ער הייבט אן זיך צו עקלען פונעם 'אני' - צו וואס ער האט זיך צוגעוואוינט פון קליינזייט אן, און צוביסלעך ארויסקריכן דערפון מער און מער.

נקודות:

לאמיר זאגן אז איך בין גערעכט, אבער וואו האב איך דען אזויפיל איבריגע צייט און כח צו שפילן פאליטיק?! איך בין דאך א 'שכיר יום' ביים רבונו של עולם! מיין צייט און כוחות האט דאך מיר דער רבונו של עולם געגעבן עס צו נוצן אויף עבודת ה'! טא, ווי בלייבט מיר צייט אין טאג נאך צו פירן א מחלוקת און פאליטיק מיט יענעם?! ווי בלייבט מיר 'כוחות הנפש' זיך ארומצודרייען אויפגעברויזט און פארווייטאגט אויף יענעם?! ווי בלייבט מיר 'כוחות המחשבה' צו דורכטראכטן מיינע טענות אויף יענעם צוליב יענע עולה, און אויף יענעם צוליב יענע עולה?!

וואו נעמט מען אזויפיל צייט און כח צו פארשווערן אויף שטותים!?

א איד דארף שפירן ביי זיך, אז עס איז נישטא קיין צייט! ווי די משה זאגט (אבות ב טו): "היום קצר והמלאכה מרובה" - עס איז דא זייער אסאך אויפצוטון אויף דער וועלט! אן עובד ה' וואס איז אריינגעפאלן אין אזא סארט משפחה מחלוקת - אדער סיי וועלכע מחלוקת - דארף זיך מאכן א חשבון הנפש: "א מחלוקת מיינט, אז איך וועל מוזן פארשווערן אן א שיעור צייט, אן א שיעור כוחות המחשבה און אן א שיעור כוחות הנפש - כדי זיך קלאמפערשט אנגעמען פאר מיינע רעכטן. נו, לאמיר זאגן אז איך בין גערעכט, אבער וואו האב איך דען אזויפיל איבריגע צייט און כח צו שפילן פאליטיק?! איך בין דאך א 'שכיר יום' ביים רבונו של עולם! מיין צייט און כוחות האט דאך מיר דער רבונו של עולם געגעבן עס צו נוצן אויף עבודת ה'! איך בין דאך דא פאר עפעס א תכלית וואס איך דארף אויספירן אויף דער וועלט! יעצט לערן איך מסכת בבא קמא און איך וויל גוט קענען יעדן תוספות! יעצט

לערך איך די סוגיא פון 'יאוש קונה' און איך וויל ארויסהאבן בעומק אלע שיטות הראשונים און סברות האחרונים! יעצט לערן איך מוסר ספרים און איך וויל קונה זיין שלימות! יעצט לערן איך חסיד'ישע ספרים און איך וויל מוסיף זיין אין עבודת ה'! טא, ווי בלייבט מיר צייט אין טאג נאך צו פירן א מחלוקת און פאליטיק מיט יענעם! ווי בלייבט מיר 'כוחות הנפש' זיך ארוימצודרייען אויפגעברויזט און פארווייטאגט אויף יענעם? ווי בלייבט מיר 'כוחות המחשבה' צו דורכטראכטן מייענע טענות אויף יענעם צוליב יענע עולה, און אויף יענעם צוליב א צווייטע עולה? איך בין דאך א לבן תורה און אן עובד ה', נו, דארף איך דאך לעבן אן תורה און עבודה, איך דארף זיין פארנומען מיט בלויז הייליגע זאכן! איך האב נישט קיין צייט אין טאג פאר אנדערע זאכן! איך האב נישט קיין פלאץ אין קאפ פאר אנדערע זאכן! מיין עבודת ה' פילט אן מיין קאפ און הארץ ביז אויבן, אז עפעס אנדערש רעדט בכלל נישט צו מיר! עס רירט מיר בכלל נישט אן צי יענער האט באקומען מער ירושה ווי מיר! טאמער האב איך עפעס א תביעה, וועט מען יענעם רופן צום דין תורה, מען וועט פאלגן וואס בית דין פסק'נט און געגאנגען ווייטער, אבער איך וועל נישט יעצט פארברענען מייענע קומענדיגע דרייסיג, פערציג יאר פונעם לעבן מיט טענות און ווייטאגן אויף יענעם! איך האב בעסערס וואס צו טון!"

פון א 'שלום מאכער' וועסטו זיך גאנץ שנעל דערוען אלס א 'מחלוקת אנדרייער'

א אינגערמאן וואס זיין משפחה איז פארטון אין א מחלוקת, מיינט אסאך מאל אז ער וועט זיך אריינמישן אין מאכן שלום. אבער עס איז א גרויסער טעות און א תחבולה פונעם יצר הרע וואס וויל אים אריינשלעפן אין דער מחלוקת מיט אן 'איצטלא דבנן'. מען דארף אים זאגן: "טראכט נישט אז דו וועסט מסדר זיין די זאך און מאכן דארט שלום, ווייל ווילאנג זיי וועלן נישט לערנען קיין מסילת ישרים און חובת הלבבות, וועלן זיי נישט פטור ווערן פון מחלוקת ביז משיח וועט קומען! ווייל ווען זיי וואלטן געלערנט מסילת ישרים, וואלטן זיי איינגעזען אז די אלע זאכן וואס א מענטש רעגט זיך אויף און ווערט פארווייטאגט - איז אלעס שטותים והבלים! ממילא, איז נאר דא איין עצה פאר דיר: מיש זיך ארויס פון דער גאנצער זאך! און לערן אויך אויס פאר דין משפחה וויאזוי א איד דארף טראכטן, רעד צו זיי און זיי מסביר: "מיר האבן נישט קיין צייט צו די אלע זאכן און עס איז אונז גארנישט נוגע! ביי אונז עקזעסטרירט נישט קיין מחלוקת! ביי אונז איז נישטא קיין קנאה און נישט קיין שנאה! מיר זענען נישט קיין פארמעסט מיט קיינעם און מיר פרובירן נישט אנצולערנען קיינעם - נישט אויף גוט און נישט אויף שלעכט! יעדער איז גוט און יעדער טוט וואס ער דארף צו טון, און אלעס איז רואיג און פיין! עס גייט אונז נישט אן צי דער שווער האט בעסער ליב אונז אדער יענעם! עס אינטערעסירט אונז נישט די אלע זאכן! מיר זענען אינטערעסירט בלויז אין איין זאך: אויסצופירן אונזער אויפגאבע אויף דער וועלט און גארנישט מער!" אזא אינגערמאן איז ריכטיג מקיים דעם פסוק (תהלים כו, ו): "אֲנַחֲץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְאֶסְבְּרָה אֶת מִדְבַּרְךָ ה' וְגו' ה' אֶהְבֶּתִי מְעוֹן בְּיָתְךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ."

בשנות המלחמה העולמית הראשונה כאשר שהה כ"ק מרן רבינו זי"ע בגלות ב'פעסט' אשר במדינת אונגארן, נסע במיוחד לבקר בהיכלו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא [כנראה בעת שהיה ב'מונקאטש'], וקיבלו הרה"ק מבעלזא בידדות רב. ולפני בואו של רבינו ישב הרה"ק מבעלזא כאשר ידיו הק' עטופות באיזה בגד, אכן כאשר נכנס רבינו פתח הרה"ק את קישורי הבגד, ואמר: 'צו אייך קען איך געבן שלום אָפֿן מיט די האנט, איך קען נישט לייזן ווי די אונגארישע חסידים קושן מיר די האנט...'. (אליכם יכול אני לתת שלום עם היד גלויה, איני יכול לסבול את החסידים בני אונגארן שמנשקים את ידי...). אחר כך שוחח הרה"ק שיחה נעימה עם רבינו, ובתוך הדברים אף אמר לו: 'דו ענדלסט דעם טאטן' (דומה הנך לאבין - רביה"ד), שהרי הרה"ק מבעלזא הכיר היטב את כ"ק רבינו הזקן כאמור, והיה בידדות עמו.

זקני הרה"ח ר' נטע שארף ז"ל היה ממשפחת חסידי באבוב, אבל בילדותו למד אצל מלמד שהיה חסיד בעלזא, והלה קירבו לחסידות בעלזא, עד שנהיה חסיד נלהב של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא והיה נוסע אליו בקביעות בכל שנה לראש השנה ולחג השבועות. ולאחר פטירתו המשיך אצל בנו כ"ק הרה"ק מהר"א זי"ע, נועם זאת היה ממשיך לנסוע בקביעות גם אל הרה"ק הקדושת ציון' מבאבוב זי"ע הי"ד]. וסיפר זקני: שנה אחת בראש השנה היה ציבור גדול מאד אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא, ובעת התפלות עמדו כולם צפופים בדוחק רב, אכן לפני תקיעת שופר התרבה הדוחק ביותר. וכאשר עמד הרה"ק מבעלזא לפני התקיעות, אמר אל החסידים: 'שטופט אייך נישט! שטופט אייך נישט! ברוך ה' אונזערע תקיעת שופר וועט מען היינט הערן פון איין עק וועלט ביז די אנדערע' (אל תדחפו! אל תדחפו! ברוך ה' את תקיעת השופר שלנו ישמעו היום מקצה העולם ועד קצהו).

כאשר היה הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ב'האלאשיץ' (אחר המלחמה העולמית הראשונה) היה זקני עדיין בחור, ואז נסע גם לקראת חג הפסח לשהות בצלו של הרה"ק מבעלזא. והנה הרה"ק מבעלזא היה נוהג לומר 'פשעטלי' (פלפול) בשעת שריפת החמץ בערב פסח בעודו עומד אצל האש, וירא זקני כי הרבי מתחיל לומר תורה והוא אינו יכול לשמוע דבר, הלך ונדחף בין העומדים עד שהגיע ממש סמוך אל הרה"ק מבעלזא, ונעמד שם כמעט בינו לבין האש, ושמע את כל הפלפול בענין בדיקה וביטול חמץ. כאשר ראה הרה"ק מבעלזא את זקני שנדחף כ"כ סמוך לאש, הרים בידיו הק' את ה'גארטל' שלו והצליף בו קלות (ער האט אים געגעבן א 'שמץ' מיטן 'גארטל'), והיה זקני מחשיב זאת כל ימיו לזכיה גדולה. אחר כך במשך כל ה'יו"ט שלח הרה"ק מבעלזא שיריים מיוחד אל הבחורים של עיר ביאלע-ביליץ, באמרו שיתנו אל ה'ביאלער בחורים' שזקני היה אחד מהם (שאביו גר בעיר ביאלע-ביליץ), וכנראה משום שרצה לפייסו על מה שהקפיד עליו.

פעם אחת שבת הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בעיר ראזוואדוב אצל הרה"ק מראזוואדוב זי"ע, והיה זה בעת גמר השידוך בין אחד מנכדיו עם בתו של הרה"ק מפלאנטש זי"ע בנו של הרה"ק מראזוואדוב, והגיע הרה"ק מבעלזא לעיר ראזוואדוב לרגל קישור החיתון ונשאר שם על שבת קודש. אכן אחר זמן מה נפטרה ל"ע בתו הכלה של הרה"ק מפלאנטש בעודה ילדה קטנה זמן רב לפני המועד המיועד לחתונה. כעבור שנים רבות התבטא פעם בנו כ"ק מרן רבינו הזקן זי"ע על כך, כי השידוך הוזה לא נעשה אלא בכדי שיתהוו קשר בין שני צדיקים אלו, כי מאז אותה שבת שהיו ביחד נתקשרו יחד בקשר אמיץ.

כ"ק רבינו הזקן היה אז אברך צעיר כבן חמש עשרה שנים, ובמשך כל אותה ביקור הלך אחר הרה"ק מבעלזא, וכמעט לא הרפה מלעקוב אחריו במשך השבת כולה. בליל שב"ק לפני שנכנס הרה"ק מבעלזא לעריכת השולחן, פנה אל רבינו הזקן ואמר לו: 'מוזעט דייך שטופן ביים טיש, וועסטו קומען מיט מיר, וועט מען דייך נישט שטופן' (הרי ידחפו אותך אצל השולחן, ובכן תבא עמי, וכן לא ידחפו אותך). התלווה אליו רבינו הזקן בדרכו אל ה'טיש', ויהי בכניסתו לביהמ"ד אמר הרה"ק מבעלזא אל העומדים בפתח: 'לאזט פלאץ פאר דעם זקן' (הניחו מקום לזה הזקן), והתכווין על רבינו הזקן אע"פ שהיה אז אברך צעיר. כמובן שמיד התפנה מקום, ונכנס רבינו הזקן עמו בנחת, הסתובב הרה"ק מבעלזא ואמר לרבינו הזקן בפשטות: 'איך האב דיר געזאגט, אז דו וועסט קומען מיט מיר וועט מען דייך נישט שטופן...'. (הרי אמרת לי כי אם תבא עמי לא ידחפו אותך...). ולפלא כי כינה אותו 'דעם זקן', ואכן רבינו הזקן האריך ימים הרבה, ולפני המלחמה היה נחשב לזקן אדמו"רי גאליציע. וגם כינויו כפי החסידים היה תמיד 'דער אלטער רב' (רבינו הזקן), [להבחין בינו לבין בנו כ"ק רבינו זי"ע, אשר נתמנה בחייו להיות הרב בסטיטשיץ (כשרבינו הזקן עבר לגור בעיר טארנא) ואותו היו מכנים 'דער יונגער רב' (הרב הצעיר)].

אחר אותה שבת התבטא הרה"ק מראזוואדוב לבניו הק', כי הוא מקנא את 'מדת ההשתוות' של הרה"ק מבעלזא, שאין הכבוד תופס מקום אצלו בכלל [כמ"ש בחובת הלבבות (שער יחוד המעשה פ"ה) ששזה אצלו השבח והגאון], כי אמר שהבחין בו שאין אצלו שום נפקא מינה אם הוא בין אלף עצים, או בין אלף חסידים. והוסיף ואמר: 'פארציטיישע רבייס האבן זיך געברענט די הענט אויף דעם, און ער האט עס אזוי...'. (צדיקים הקדמונים היו שורפים את ידיהם בסיוגופים להשיג מדרגה זו, והוא יש לו את זה כך בניקל...).

במשך אותה שבת נעשה רבינו הזקן מאוד בידדות עם בנו של הרה"ק מבעלזא ה"ה הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שהיה בערך בן גילו, ודברו ביניהם הרבה שיחות בענייני חסידות, ומאז נעשה ידירות ביניהם שנמשך כל השנים.